

[äänite alkaa]

Kimmo Ohtonen [00:00:06]: Tervetuloa Maailmanparannus-podcastiin. Olen toimittaja, kirjailija Kimmo Ohtonen. Maailma ei huku ainoastaan roskaan ja sontaan, vaan myös tietoon. Some pursua päivittäin kaikenlaista informaatiota, usein aika kyseenalaistakin. Elämästä on tullut entistä kaoottisempaa ja usein sitä mieltii, että mitä täällä nyt oikein tapahtuu ja miksi. Mä oonkin huomannut, että teknologian huimasta kehityksestä huolimatta usein se kuranteen tieto, jota me nyt kipeästi tarvitaan, löytyy mistäs muualtakaan kuin kirjoista. Siksi Maailmanparannus-podcastissa etsitään ympäristökysymysten ympärillä niitä tiedonjyväisiä ja oivalluksia, joilla me voidaan tehdä maailmasta astetta parempi paikka. Yksi kirja kerrallaan. Jokaisessa jaksossa saan vieraakseni kirjailijan, jonka kanssa parannamme maailmaa niin kuin huomista ei olisikaan. Tässä jaksossa maailmaa parantaa kanssani teologi ja kirjailija Panu Pihkala. Panu on monitieteellinen Helsingin yliopiston tutkija, joka on perehtynyt ympäristötunteisiin. Hän on julkaissut ensimmäisen suomenkielisen ympäristöahdistusta käsittelevän teoksen. Oppaanamme toimii Panun kirja *Mieli maassa? Ympäristötunteet*. Mulla on siis käsissäni ensimmäinen ympäristötunteiden sanakirja ja tähän linkittyy vahvasti sun siihen aiempaan teokseen *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo*, ja tullaan sitä käsittelemään tänään paljon, sen sisältämiä teemoja, mutta mistä tämä *Mieli maassa? Ympäristötunteet*, mistä tämä idea tähän sanakirjaan lähti?

Panu Pihkala [00:01:42]: Olet ihan jäljillä mainitessasi tuon aikaisemman teoksen, eli se tuli silloin 2017 syksyllä. Silloin aika oli tietyllä tavalla kypsä sille, että laajempi keskustelu ympäristötunteesta lähti pyörimään. Silloin kun aloitin tätä tutkimista ja kirjoittamista, niin se oli hämmentävää, miten vähän siitä aiheesta missään puhuttiin. Toki sitten kun rupesin katselemaan, niin kyllähän esimerkiksi Toiviaisen Pasi, kuuluisa tiedetoimittaja ja moniosaaja, oli puhunut vaikka ekoahdistuksesta jo 2007 vuonna. Ilmastonmuutos. Nyt - kirjassa. Silloin se ei vielä lähtenyt. Siinä on varmaan se perushaastavuus tunteista puhumiseen. Sitten ympäristökysymykset tai ilmastokysymykset, tunteet -yhdistelmä vielä enemmän. 2017 se lähti. Seuraavan parin vuoden aikana tuloksena niistä monista keskusteluista, mitä kävin eri ihmisten kanssa, syntyi ja hahmottui se, että olisi hyvä vielä laajentaa sitä erilaisten tunteiden käsittelyskaalaa. Siitä syntyi tämä kirja.

Kimmo Ohtonen [00:02:46]: Niin, tunteet, ympäristö, kaksi aihetta, jotka on muutenkin aika vaikeita, ja sitten kun siellä on sitä pohjaa, kulttuurista pohjaa, niin siinä on aika iso työsaara. Tuliko siinä sellaista, että ahaa, heureka-elämys, että tähän on suuri tuntematon vielä tutkimatta?

Panu Pihkala [00:03:06]: Kyllä semmoista tuli tietysti itsellenikin silloin 2010-luvun alussa ja aika paljon niissä keskusteluissa, mitä ihmisten kanssa kävin sitten etenkin 2017 eteenpäin.

Hyvin monet sanoivat, että tämä antaa sanoja kokemuksille, joita heillä on ollut, mutta joita he eivät ole sitten jäsentäneet minkään erityisten käsitteiden kautta. Eli juuri tämä perusmetodi, mitä tässä Mieli maassa -kirjassa paljon tehdään, että otetaan sana ympäristö ja laitetaan siihen perään tunnesana, niin se kaikessa yksinkertaisuudessaan sitten usein herättää ihmisiä, että aivan, jos tähän laitetaankin yhdistelmänä vaikka suuttumus, niin sitten siinä rupeaa mielikuvia nousemaan.

Kimmo Ohtonen [00:03:46]: Nyt tämä on tosi tämmöinen, ei ole tarkoitus yhtään saivarrella, vaan olen aidosti pohtinut tätä, kun meillähän nyt on tunteet olleet niin kauan, kun me ollaan oltu olemassa, meidän lajimme ja tunnettu erilaisia tunteita. Niin kuin sanoit, että sitten kun siihen laittaa sen jälki- tai etuliitännän ympäristö tai ilmastoahdistus, niin onko tämä nyt siis niin kuin, samoista tunteista kysymys, mutta miten se niin kuin muuttaa, että sitten kun se lähtö, alkuperä tai kohde, objekti on eri kuin ehkä perinteisesti jossain saippuaopperatilanteessa?

Panu Pihkala [00:04:22]: Tuo ei ole mun mielestä ollenkaan saivartelua, vaan erittäin hyvä kysymys. Ja sitä voi lähestyä vähän eri kanteilta. Yksi mikä on ollut tärkeää, on ylipäätäänkin, että kiinnittää huomioita siihen, että ympäristöasioiden suhteenkin on tunteita ja tosi monenlaisia tunteita. Ja vaikka sitten ne tunteet sinällään ei olisi jotenkin laadullisesti erilaisia, vaikka ympäristösuuttumus ja suuttumus, okei, no se suuttumus siinä on se tunne, mutta se kohde on eri kuitenkin. Samalla ne nivoutuvat yhteen sen kanssa, miten monimutkaisia ja vaikeita ympäristöongelmat on usein ollut. Olen ollut hyvin vakuuttunut siitä, että näitä tunteiden energiaa tarvitaan siihen, jotta ympäristöongelmissa päästään eteenpäin. Ja silloin huomion kiinnittäminen siihen, että tosiaan on näitä nimenomaan ympäristöasioihin keskittyviä ja liittyviä tunteita, on ollut yksi tapa koettaa ratkoa semmoisia välillä aika jämähtäneitä tilanteita tai jonkinlaista lamaantuneisuutta, mitä aika usein kanssa esiintyy. Tämä nyt nousee osittain just tästä ympäristösuuttumusesimerkistä, että aika usein ihmisillä on se jäänyt vähän tämmöiseksi hiljaiseksi raivoksi, että mitä nyt voi olla, että joku firma dumpkaa tuollaista kamaa tuonne metsään, mutta se ei ole sitten aina löytänyt julkisia kanavia.

Kimmo Ohtonen [00:05:43]: Sanoit, että jotta maailma menisi parempaan suuntaan ja näitä pystytään ratkomaan, niin meidän pitää pystyä käsittelemään näitä tunteita, tunne-eläimiä kun ollaan siis. Tässä sanakirjassa tietenkin käydään perustavaa laatua olevia tunteita läpi. Niitä on tietenkin paljon. Sitten tuli sellainen tunne, että herranjestas, vaikka olisi semmoinen ihminen, että ei minua kiinnosta ympäristöasiat, niin tämä olisi hyödyllinen lukeminen meille kaikille.

Panu Pihkala [00:06:14]: Tosi ilahduttavaa kuulla, kiitos. Useampi ihminen on tämän saman palautteen sanonut. Tietysti tämä oli itsellekin 2010-luvulla ja etenkin sitten sen loppupuolella, kun enemmän tunteita tutkinut, niin jatkuvaa semmoista oppimista siinä suhteessa, että mitä kaikkia tunnesävyjä nyt onkaan ja miten niitä voi nimetä. Eihän se aina ole tarpeen juuri oikein osata niitä nimetä. Siitä ei tässä ole kyse, mutta se, että meillä on sanoja, mitkä ovat suurin piirtein oikeaan suuntaan, niin ne taas sitten auttavat meitä käsittelemään asioita. Huomataan, että mitä nyt itse asiassa tässä tunnenkaan, niin kaikenlaisissa elämäntilanteissa se auttaa. Eli tämmöinen yleinen tunnekirjallisuus tai tunnetaitokirjallisuus, niin vahvoja liittymäkohtia siihen on kyllä.

Kimmo Ohtonen [00:07:05]: Mietin tätä aikaa, tätä media-aikaa, some-aikaa, jossa eletään, niin tuntuu siltä, että se informaatio, mitä me saadaan päivittäin, tuntuu joka ikinen hetki, niin se on semmoista tunneärsykkeiden tykitystä, sarjatulta. Tulee ilmiötä, ne tulee ja menee, aiheuttaa hirveän kohun ja kansa raivostuu ja tämmöistä, niin millä mielin sä seuraat tämmöistä aika kohuhakuistakin media-arkea, mitä me eletään?

Panu Pihkala [00:07:37]: Usein kyllä vähän surullisin mielin tai kyllästymistä kokien. Joskus jonkinlaista hiljaista raivoa ehkä siinä suhteessa. Tämä johtaa hyvin tärkeään aiheeseen, mikä on se, että miten tunteita käytetään ja julkisessa tilassa ja viestinnässä niitä hyödynnetään. Ja kun olemme tuntevia olentoja, kuten sanoit tuossa hyvin, niin sitten se, että saadaan herätettyä niitä tunteita, niin sitä voidaan yrittää monenlaisissa yhteyksissä, kaupallisissa tai vaikka ihmisryhmien välisessä kilpailussa ja muussa. Ja siinä tulee aika iso eettisyyden vaatimus, eli että millä tavalla ihmisten tunteita pyritään herättelemään ja käyttämään. Nykyinen mediatodellisuus kyllä valitettavan usein tähtää semmoisten hetkellisten voimakkaiden tunteiden herättämiseen. Sosiaalinen media ei tunnetusti ole kauhean useinkaan rakentava paikka niistä ruveta tekstillä vaan keskustelemaan.

Kimmo Ohtonen [00:08:37]: Kauhean kiinnostavaa. Mun on pakko kysyä tässä välissä, ennen kuin sukellaan syvemmälle tuonne median pohjamutiin, niin kun siis ympäristötunteiden tulkki, tieteellinen tulkki niin kuin olet, niin minkälaista se arki on, kun sä tuolla katsot maailmaa ja tutkit meidän ympäristötunteita, niin minkälaista se on?

Panu Pihkala [00:08:58]: Kiitos kysymästä. Se on tällä hetkellä tällaista itähelsinkiläistä arkea, koska Puotilassa kotitoimisto on ollut koronapandemian myötä ja jälkeen vahvassa käytössä. Mä teen aamupäivät keskittyen tutkimus- ja kirjoittamistyötä ja sitten iltapäiväisin kaikenlaista muuta mielekkääksi ja tärkeäksi koettua, kuten esimerkiksi vierailua kiintoisissa podcasteissa ja muissa keskusteluissa. Eli tämmöinen tasapaino, että on sitä tutkimukseen keskittymistä. Yleensä esimerkiksi mä pidän puhelimen ja sähköpostinkin kiinni aamupäiväisin, mikä on aika luksusta. Ei kaikissa työtehtävissä suinkaan onnistu. Mutta

sitten, että on myös sitä ihmisten kanssa kanssakäymistä, niin se on tosi tärkeä osa ollut mulle. Samalla sitten siihen nivoutuu ulkona olemista ja kehollisuutta myös. Olen huomannut etenkin koronakriisin myötä, että tarvitseekin kasvaessa määrin sellaista kehollista metodiikkaa, jotta sitten työkyky ja hyvinvointi paremmin säilyy. Eli onhan tässä se, että etenkin jos vaikeiden tunteiden ja vaikeiden maailmantilanteiden kanssa on paljon tekemisissä, pitää kehittää keinoja myös, että miten sä vapautat ne kertyneet aatokset ja kuormat ja muut. Siinä se, että lähtee vaikka ulos lähimetsään juoksemaan, niin on aika hyvä keino.

Kimmo Ohtonen [00:10:18]: Lähiluonto se on kyllä lääke moneen tunteeseen. Sanoit tuossakin, että käyt paljon luennoimassa kirjastossa ja se on matalan kynnyksen paikka ehkä tulla vähän kurkistelemaan, että mistä näissä on kysymys, niin kuvaile vähän näitä tilanteita, kun tosiaan ollaan tässä ympäristötunteiden äärellä.

Panu Pihkala [00:10:39]: Joo, hyvin useinhan siinä on jonkinlainen tietopohjainen alustus. Sillä on samankaltaisuutta tähänkin keskusteluun, että tarpeen aina vähän, että mistä nyt oikeastaan puhutaan, jos puhutaan ympäristötunteesta, niin mikä tämä aihe nyt on. Ja sitten lähes aina on jonkinlainen vuorovaikutteinen osuus ja joskushan on sitten useampikin puhuja tai voi olla yhdistelmä tämmöistä vähän paneelikeskustelutyypistä. Itse pidän tosi tärkeänä, että on sitä vuorovaikutusmahdollisuutta, mutta tietenkin sitten tilanteesta riippuen sille voi kehittää keinoja, ettei se mene aina siihen, että se, kenellä on eniten asiaa ja intoa ja nostaa sieltä kätensä jo ennen kuin on kysytty, että se aina pääsisi ekana ääneen, että joskus voi olla sitten vaikka parit pienryhmäkeskustelut ihan hyvä metodiikka ja muukin. Mutta ketkä ihmiset tulee paikalle tällaisiin? No tietysti se korostuu se ihmisryhmä, jotka itse kokee erilaisia ympäristötunteita ja haluaisi niistä saada lisää tietoa ja keskustella niistä enemmän. Paljon on tullut just semmoista julkista. Ihmiset kokevat julkista hyväksyntää, kun aiheesta puhutaan yhdessä ja siellä on tällainen auttava ja hoitava vaikutus, vaikka ei tämä nyt varsinaista terapiaa olekaan. Sitten kiinnostava ihmisryhmä on sellaiset, jotka on vähän vastahakoisia, mutta jotenkin kuitenkin tulee saapuneeksi paikalle. Tämä on semmoinen ihmisryhmä, että jos sen tilaisuuden järjestää vaikkapa ympäristöjärjestö, niin ne ei yleensä tule paikalle, ne kokee, että okei, tämä on liikaa kynnystä. Mutta jos se onkin kirjastossa tai tämmöisessä julkisessa tilassa, niin sitten se mahdollistuu. Ja sitä, vaikka se joskus saattaa olla sitten haastavaa viestinnällisesti, että miten sä vastaat semmoiseen vähän vastahakoiseen, mikä on yhdistelmä jonkinlaista, ehkä haluaisin vähän muuttua, mutta samalla haluan vastustaa -tyypistä. Mutta siellä kuitenkin tarjoutuu se mahdollisuus.

Kimmo Ohtonen [00:12:31]: Onpa kiinnostavaa. Mainitsit tuosta somea mediaympäristössä, että siellä sitten niitä tunteita harvoin käsitellään, vaan niitä ruokitaan ja sitten ne roihauttaa. Tässä on Kreikassa ja Etelä-Euroopassa ollut maastopaloja, ja monet suomalaiset olivat sitten siellä jumissa. Sitten siinä Riku Rantala hyvin myös Hesarin kolumnissaan nosti esiin sitä, että joitain ihmisiä oli huvittanut se, vahingoniloa tuottanut se, että ihmiset olivat

jumissa ja se liittyy tähän, että mitäs lentelette, että ilmastonmuutoksesta on kyse näissä metsäpaloissa ja te aiheutatte sitä siellä, niin saattepa maksaa. Itse kun näitä luki, niin tuli semmoinen esimerkki, että tämä on ehkä esimerkki siitä, että se ei ainakaan hirveen paljon eteenpäin mennä näiden tunteiden kautta ainakaan?

Panu Pihkala [00:13:22]: Juuri näin. Katkeruus on yksi osa tunnesävyjä ja ympäristötunnesävyjä myöskin. Näihin liittyy merkittäviä sosiaalisia jännitteitä. Jos ajatellaan, että missä esimerkiksi ilmastonmuutos Suomessa näkyy, se näkyy meillä vaihtelevissa sääilmiöissä ja tilastollisissa ilmaston muuttumisissa, mutta kyllä se näkyy myös meidän sosiaalisissa suhteissa ja esimerkiksi yhteisöjen toimivuudessaakin kasvavassa määrin, politiikassakin jo. Ja tämä, minkälaisia keskusteluja herää vaikkapa just tämän maastopalojen yhteydessä, niin on yksi esimerkki siitä, missä sitten erilaiset ihmiset ja ihmisryhmät saattaa päätyä myös vähän tämmöiseen nokitteluun, että kuka on enemmän oikeassa ja kuka on enemmän väärässä.

Kimmo Ohtonen [00:14:14]: Tuossa jonkun aikaa elettiin sellaista poliittista arkea, että oli spektrummin kahdessa päässä, toisessa Perussuomalaiset ja toisessa Vihreät. Poliittiset kommentaattorit sanoivat, että he tarvitsevat toinen toisiaan, koska he ovat vastavoimia. Siellä oli tosi vahvasti ilmastodenialismia ja sitä, että painotetaan, että meidän pitää tarttua tähän ihmiskuntaakin uhkaavaan kohtalon kysymyksen.

Panu Pihkala [00:14:38]: Ja tästä tietysti sitten viestinnän, politiikan ja yhteiskunnan tutkijat ovat vielä enemmän perehtyneet kuin minä. Jos tunteiden lähestymiskulmasta tätä katsotaan, niin siinäkin näkyy usein tämmöisiä sisäryhmä-ulkoryhmädynamiikkoja, eli sisäryhmä tarkoittaa tätä meidän porukkaa, ja sitten siitä pyritään jollakin tavalla rajaamaan se ulkoryhmä. Noi ei nyt kuulu tähän meidän porukkaan. Ja tietenkin ympäristö- ja ilmastokysymysten kohdalla, niin se on hyvin haitallista, jos tämmöiseksi identiteettimääreiksi tulee jonkinlainen suhtautuminen ympäristöongelmiin ja ilmasto-ongelmiin, mitkä on kuitenkin pohjimmitaan kaikkien yhteisiä ongelmia, että samalla maapallolla täällä elellään.

Kimmo Ohtonen [00:15:24]: Sä käytät Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo -kirjassa, tuot siinä esille tämän norsu olohuoneessa -vertauskuvan, niin voitko vähän avata tätä?

Panu Pihkala [00:15:38]: Tämä on samalla tämmöinen hatunnosto Tommi Hellsténille ja virtahevolle olohuoneessa, mikä liittyy kanssa asioihin, mistä on hyvin vaikea puhua, vaikka ne vaikuttaa ihmisiin ja kaikki niistä tietää. Tämä sama dynamiikka sitten tässä omassakin

vertauskuvan käytössäni on, mutta liittyen ilmastokriisiin ja ympäristökriisiin. Siinä mielessä on kyllä asioita muuttunut jo tässä kuudessa vuodessa, mikä on siitä Päin helvettiä? -kirjan julkistamisesta. Olen miettinyt, että joskus pitäisi ruveta varmaan tekemään kirjojen otsikoita, missä ei ole kysymysmerkkiä, niin ei tarvitsisi aina toistella niitä suullisissa esityksissä. Mutta se muutos on tosiaan se, että silloin vielä huomattavasti vähemmän kuitenkin aiheesta puhuttiin ja etenkin niihin liittyvistä tunteista. No nyt niistä on puhuttu. Itse olen havainnoinut, että 2017 ja 2018 se oli vielä helpompaa, kun silloin ei ollut vielä niin polarisoituneita esimerkiksi eri poliittisten ryhmien välillä. Eli oli tavallaan semmoinen aika, jolloin nämä ympäristötunneksitteet, kuten vaikka ilmastoahdistuskin oli uusia, ja siinä ei ollut semmoista leimaa, jolloin esimerkiksi näin stereotyyppisesti maaseudun väkikin pystyi siitä neutraalimmin keskustelemaan, mutta myöhemmin sitten kaikenlaista erilaista kehystämistä on tapahtunut.

Kimmo Ohtonen [00:16:57]: Nyt en muista vuotta, mutta tuntuu, että se lentämiseen liittyvä häpeä, se flygskam, tuli vähän niin kuin Ruotsista silloin, että se alkoi nostaa tämmöistä tunnemääritystä tässä ilmasto-ympäristöongelmassa?

Panu Pihkala [00:17:13]: Juurikin näin, ja se on mielenkiintoinen esimerkki siitä, että yhdestäkin maasta ja kielestä saattaa lähteä liikkeelle käsite, mikä sitten leviää kansainvälisesti. Me pidetään tuommoisen yhdysvaltalaisen ympäristöpsykologin Thomas Dohertyn kanssa podcastia, provokatiivisesti nimetty Climate Change and Happiness, eli mitä se hyvä elämä voisi olla ilmastokriisin aikana, ja vähän tökkiä amerikkalaisia onnellisuuskeskusteluita. Siinä just tällä hetkellä tuorein jakso käsittelee erilaisia lentotunteita. Kyllähän kirjaimellisesti ottaen lentosyyllisyys lienee paljon yleisempää kuin varsinainen lentohäpeä. Eli se ei mene niin olemuksen tasolle, että ihminen ajattelisi, että olen nyt jotenkin kokonaisvaltaisesti kelvoton, kun lennän. Kyllä tätäkin on, mutta huomattavasti yleisempää vaikuttaa olevan se, että ihmiset kokee vastuuntuntoa ja sitten usein jonkinlaista syyllisyyttä, jos päätyy lentämään. Mutta se voi olla hyvin ristiriitainen kokemus ja tämä on hyvä esimerkki mielestäni näistä ympäristötunteista sikäläkin, koska se nostaa just tämän moniulotteisuuden, että jos on tärkeitä päämääriä siinä lentämisessä ja asioita, joita sen kautta voi saavuttaa, vaikkapa saa vaihtelua, näkee uusia paikkoja, tapaa uusia ihmisiä. Joku voi mennä tapaamaan sukulaisiaan tai ystäviä. Joku reissaa hienoihin luontokohteisiin ja näin päin pois. Sitten tuloksena voi olla ympäristötietoisuuden kautta monimutkainen yhdistelmä lentosyyllisyyttä ja samanaikaista iloa siitä, että pääsee matkaan. Esimerkiksi itselläni silloin, kun lennän, olen sitä vähentänyt, mutta en kokonaan lopettanut, niin kyllä ihan se lentämisen ihmeellisyys yhä tuottaa iloa siellä ilmassa ollessa, mutta samalla se tapahtuu nykyaikana tämmöisessä eettisen tietoisuuden läpäisemässä kontekstissa.

Kimmo Ohtonen [00:19:05]: Joo. Meidän elinaikana tämmöiset monet asiat, joiden parissa me kasvettiin, liittyy ruokaan, lihan syöntiin, lentämiseen, moneen muun liikkumiseen,

elämiseen, niin ne oli itsestään selviä, ei niitä edes ajatellut, ja nyt on yhtäkkiä jouduttu myllertää tällaisia asioita, mitkä piti olla itsestäänselvyyksiä.

Panu Pihkala [00:19:26]: Juuri näin, olet mielestäni aivan oikeassa tuossa. Onhan se vaikeaa ihmiselle, jos olet vuosikausia, ehkä vuosikymmeniä, suhtautunut johonkin asiaan, että tämä on ihan normaalia tai jopa sosiaalisesti sellaista mitä pitäisi tehdä. Sitten tulee tilanne, että okei, tässä onkin jotain syvästi ongelmallista. Ei se ihme ole, että herää aika monenlaisia reaktioita.

Kimmo Ohtonen [00:19:48]: Itse kun tälleen maallikkona seuraa sitä, ahkerasti yrittää eri medioista lukea ja oppia ihmetellä, niin mulle tuli mieleen, kun se alkoi tässä flygskammin jälkituoksinoissa tulemaan tällaista, että ihminen on semmoinen heimoeläin pohjimmiltaan, vaikka kuinka ollaan niin globaaleja ja näin, niin muistan, että Maaseudun tulevaisuudessa oli tällainen rajaus, että tavallaan se ei-lihaa syövä kaupunkilainen lentää joogaamaan Intiaan, kun taas sitten maalla eletään kestävämmiin, mutta se pieni juttu unohtui, että mun mielestä, ainakin omat tuttuni ja lähipiirini, jotka asuvat maaseudulla, niin kuin itsekin asun maaseudulla, niin kyllähän nekin käy omalla, mutta mä silloin mietin, että media voi kyllä aika hyvin lietsoa näitä negatiivisia ympäristötunteita meidän välillä.

Panu Pihkala [00:20:36]: Kyllä se on valitettavankin helppoa luoda stereotypioita, mitkä voi olla herkullisia, mutta itse mieluummin käsittelisin niitä vaikka stand-up-koomikoiden kanssa. Näitäkin on joskus ollut, esimerkiksi ilmastoaiheisia stand-up-illoja. Itse pidän sitä erittäin hyvänä keinona, jolloin voidaan olla yhdessä sen ristiriitaisuuden äärellä. Parhaimmillaan ehkä koetan kyetä nauramaan vähän niille omillekin epäjohdonmukaisuuksille, mitä saattaa olla.

Kimmo Ohtonen [00:21:03]: Niin, kelläpä meille niitä ei olisi? Kun nyt näitä tällaisia symbolisia, todellisia tapahtumia, mitä tässä on tapahtunut, me annettiin tuo Kreikka, mutta mennään muutama vuosi taaksepäin, ilmastomarssit, Greta Thunberg, niin yksi nimi ja tapahtuma, niin aika vahvoja latautuneisuuksia, mä voin kuvitella, että monissa ne herättää jonkunlaisia mieliyhtymiä, mutta että voisin kuvitella, että monissa ne herättää jopa suuria tunteitakin?

Panu Pihkala [00:21:35]: Kyllä nimenomaan, ja nämä erilaiset esimerkit tuovat esiin myös eri sävyjä ympäristötunteista ja ilmastotunteista. Jos ajatellaan, että metsäpalot herättävät myötätuntoa tosi monissa ihmisissä, ehkä huolta ja pelkoa joko siitä, että leviääkö ne tännekin, tai sitten ihan siellä toisaalla olevien ihmisten ja eläinten ja kasvien puolesta.

Sitten voi olla just tätä monimutkaista syyllisyyspohdintaa, että olemmeko mekin jotenkin osallistuneet siihen, että näitä on näin paljon ja niin päin pois. Mutta sitten ympäristömarssit, ilmastomarssit, niin osallistujillehan ne on tutkitusti usein hyvin voimauttavia kokemuksia. Siinä tulee tämä sosiaalinen yhteys eli tällaiset sosiaaliset tunteet, yhteenkuuluvuuden tunne ja tällainen ylipäättään, mitä englanniksi puhutaan, tällainen elevation, mikä on taas esimerkki siitä, että osa tunnesanoista on paremmin ilmaistu joissain kielissä kuin muissa. Mietitään, että halutaanko tästä puhua vielä lisää, mutta suomen kielessä on joitain sävyjä, mitkä on tosi hyviä ja mitä ei aina ole muualla ja taas sitten toisin päin. Eli tällainen vähän niin kuin yhdessä koettu kohottuneisuuden tunne tai se vähän niin kuin nostaa ja vie eteenpäin ja näin, niin sekin on tunnekokemus, mutta meillä ei ehkä Suomessa ole sille niin helppoa sanaa, mutta sitä usein marssissa ja mielenosoituksissa koetaan, joskin sitten saattaa myös olla uhkaaviakin tilanteita. Monissa maissa on asiat kärjistyneet, esimerkiksi Iso-Britanniassa saattaa olla aikamoisen haastaviakin juttuja siellä marssien yhteydessä. Tämä oli vasta yleisesti marssihin liittyen ja niiden osallistujien näkökulmasta. Sitten ne, jotka ovat siinä samassa kaupunkitilassa, niin siihen voi olla kanssa monenlaisia tunteita. Puhumattakaan sitä kaikkea, mitä Greta Thunbergin hahmoon ja symboliin on liittynyt.

Kimmo Ohtonen [00:23:28]: Mietin sitä toimittajan ominaisuudessa. Seurasin sitä, kun nämä olivat erityisesti pinna silloin. Keskusteluun jotkut ansiokkaasti ja jotkut vähän vähemmän ansiokkaasti osallistui myös päättäjät ja kansanedustajat ja haki sit sitä omaa viiteryhmää, että mitä ovat siitä mieltä, niin silloin tavallaan itekin syyllistyi siihen, että yksinkertaistetaan asioita, vedetään mutkat suoraksi tässä mediakentässä ja silloin tavallaan tuli tämä, että tämä on sukupolvikokemus, nuoret vastaan ne vanhemmat sukupolvet, mutta sitten kun on käynyt itse paljon työkeikoilla ympäri ämpäri niin kuin sinäkin, niin jotenkin se kuva alkoi menee vähän hämmäsemmäksi, et se ei oo ihan täysin niin, että nuoret versus vanhemmat sukupolvet määrittelee sen, että mitä olet mieltä vaikka ilmastomarsseista tai niiden teemoista.

Panu Pihkala [00:24:17]: Erittäin samaa mieltä ja nuorisotutkija Mikko Piispan kanssa tästä joskus kirjoitettiin Hesariin ja Tieteessä tapahtuu -lehteen, koska me oltiin huolestuneita siitä, että se nivottiin julkisessa keskustelussa niin paljon nimenomaan nuorten asiaksi ja toisaalta kaikkien nuorten asiaksi. Siinä oli myös se nuorisotutkijoiden kritisoima juttu, että puhutaan nuorista vaan yhtenä monoliittisena ryhmänä, vaikka monenlaista löytyy. Selvästi kansainväliset ja suomalaiset tutkimukset kertovat, että lapsille, nuorille ja nuorille aikuisille ympäristö- ja ilmastoasiat ovat erittäin tärkeitä näin keskimäärin, mikä on tosi ymmärrettävää. Kun ihminen on nuori, niin usein omatunto on aika hereillä ja oma tulevaisuus ja muiden tulevaisuus kiinnostaa ymmärrettävästi aika paljon. Siitä se hyvin luonnollisesti nousee, mutta toi minkä toiti esiin, että kaiken ikäisiä löytyy, jotka on hyvin kiinnostuneita ja huolestuneita ympäristö- ja ilmastoasioista, niin se on minusta tosi tärkeä pointti.

Kimmo Ohtonen [00:25:15]: Joo. Miten sulla työssä, niin kun sä oot kirjoittanut, ja tässäkin Mieli maassa kirjoitat tästä menneiden sukupolvien, vanhempien sukupolvien syyllisyyden tunteesta, sen kohtaamisesta tai sitten ihan syyllistämisestä?

Panu Pihkala [00:25:31]: Joo, suomen kieli on haastava tässä syyllistämisasiassa, kun meiltä vähän puuttuu semmoinen neutraali syyllisyyden osoittamisen sana. Että se, että vaan nyt tuodaan esiin se, että okei, Pekka nyt mätkäisi Mattia. Ja se nyt on selvää, että siinä kukaan ei syyllistä Pekkaa, vaan todetaan, että Pekka nyt oli tähän mätkäisyyn syyllinen, ottamatta kantaa siihen, mitä Mattia on sitä ennen tehnyt. Mutta hyvin helposti näissä ilmastoasioissa etenkin keskustelu menee siihen, että joku ihmisryhmä sanoo, että nyt meitä syyllistetään tässä. Eli jollakin tavalla liian paljon tai väärään osoitteeseen ohjattaisiin sitä syyllisyyttä ja vastuuta. Silloin on hyvä aina analysoida niitä tilanteita. syyllistäkö joku ihan oikeasti, vai onko kyseessä semmoinen omatunnon asia, mikä herättää ihmisissä epämukavuutta ja tulee semmoinen olo, että joku nyt suoraan syyllistää meitä. Nämä ovat aika kinkkisiä juttuja ja niissäkin se, että olisi jonkinlaisia turvallisia tiloja ihmisten kohtaamiseen mieluiten livenä eikä netissä, niin se on semmoinen vakaampi tie eteenpäin, mutta se vaatii kanssa aika paljon vaivaa ja viitseliäisyyttä sellaisten järjestäminen, mutta esimerkiksi tätä Sitran kehittämää erätaukodialogimenetelmää on joskus näissä ympäristöasioissa ja ilmastoasioissakin käytetty ja sitä pidän yhtenä hyvänä esimerkkinä siitä, että jos haluttaisiin päästä sellaiseen aidommin koettuun yhteyteen ja luottamukseen ihmisten välillä, niin semmoinen metodiikka on hyvä.

Kimmo Ohtonen [00:27:13]: Niin kuin sä sanot aikaisemmin, että nämä ympäristötunteet, ne voi ruveta jakaa ihmisiä ihan perheen sisälläkin. Kun ollaan jostain, vaikka ilmastonmuutoksesta tai sen torjuntamenetelmistä eri mieltä. Nyt kun sä sanot sen, niin totta, että on aika perustavaa laatua oleva juttu, joka vaikuttaa meidän arkiseen elämään, kaikkeen. Varsinkin, jos perheen sisällä ollaan täysin eri näkemyksillä, eri tunteilla liikenteessä.

Panu Pihkala [00:27:38]: Juuri senkin tiedostaminen, että eri sukupolvet ja ihmiset ovat lähtökohtaisesti aika eri tilanteessa tässä. Jo sen suhteen, että minkä verran on tunnetaitoja opeteltu 2000-luvulla, niitä on jo paljon enemmän koulutettu ja opetettu kuin aikaisemmin. Sotien jälkeisessä Suomessa se tunneilmapiiri ei aina ollut kauhean helppo. Sitten tulee mukaan nämä elintavat vuosikymmenten aikana. Jos nyt ajatellaan vaikka ihmistä, joka on aikuistunut 60-luvulla ja elänyt siitä eteenpäin, niin kyllähän se ympäristötietoisuuden määrä on kasvanut aika paljon sen jälkeen, ja sitten tuodaan nämä eri sukupolvien ihmiset yhteen. Siinä on aika haastavia viestintätilanteita, ja siihen jotkut sosiaalipsykologit esimerkiksi pyrkivät miettimään, että mitä nyt voisi ehkä apua tarvita, mutta varmasti olisi paljon tehtävää siinä.

Kimmo Ohtonen [00:28:33]: Sanoit tuossa, että me ollaan kaikki ristiriitaisia ja löydäpä meille täydellinen ilmastoympäristöihminen, niin tässäkin muuten kiinnostavaa on nyt, niin kuin Linkola oli tällainen ikoni jopa, että ajateltiin ja semmoinen termikin on kuullut monesti, että en mä nyt ihan Linkolalainen ole, mutta yritän parantaa tapojani. Et en tiedä sitten onko meillä sitä, että me haetaan, no kai monet meistä haluaa, uskallan sanoa, että haluaa olla kestävämpiä ja ympäristöystävällisiä, et ei varmaan siitä ole kysymys. Ehkä onko se sitten osa tätä tuskaa, kun puhut tästä kognitiivisista vinoumista liittyen ympäristötunteisiin, et on tavallaan se, jos mä oon oikein ymmärtänyt, että haluaisi, mut sitten meidän elämäntyyli on vähän niin kuin jo lähtökohtaisesti vastahankaan menevä.

Panu Pihkala [00:29:23]: Joo, hyvä kun nostit esiin. Siinä Päin helvettiä? -kirjassa mä vielä enemmän ruodin näitä ihmisten ympäristö- ja ilmastokäyttäytymiseen liittyviä psykologisia ja sosiaalisia juttuja, mutta kyllä ne tässä Mieli maassa -kirjassakin monin tavoin on toki mukana taustalla ja mä oon tässä kirjassani pyrkinyt tekemään tällaisia proosallisia lyhyitä tekstejä, mitkä jollakin tavalla käsittelee niitä ristiriitoja ja dynamiikkoja sitten joko itsestään selvemmin tai vähän enemmän vertauskuvallisesti. Tämä menee ihmiskäsitykseen liittyviin näkemyksiin, kuten mainitsit. Minkälaisia me ajatellaan ihmisten näin keskimäärin olevan. Onko ihminen lähtökohtaisesti vähän tällainen itsekäs ja mukavuuden haluinen ja ei nyt varmaan kauheasti ympäristö-ilmastoasiat kiinnosta. Vai ajatellaanko me positiivisemmin ainakin siinä suhteessa, että mukavuudenhalun lisäksi voi usein esiintyä vahvaa halua sille, että asiat kuitenkin menisivät hyvin. Itse nojautuen myös useisiin syvempiin haastattelututkimuksiin olen tällä jälkimmäisellä kannalla, kuten tässä on tullut esiin. Ihmisessä on monenlaista ristiriitaisuutta, mutta ei ihmiset ihan niin pahoja ole kuin mitä joskus tuodaan esiin, vaan tällainen kysymys siitä, että onko maapallo elinkelpoinen, niin kyllä se pohjimmiltaan lähes kaikkia kiinnostaa. Mutta sitten asiat on niin monimutkaisia kun koko meidän yhteiskuntien rakenteet, markkinoinnit, elintavat, ne kaikki on tällä hetkellä vielä niin sidoksissa ympäristöä ja ilmastoa kuluttaviin asioihin. Niin se muutos ei ole helppoa eikä etenkään yksin ja sen takia sitten se, että olisi jonkinlaisia yhteisöllisempiä mahdollisuuksia, vaikka sitten askel askeleelta mennä kohti kestävyttä, niin se piirtyy tosi tärkeänä.

Kimmo Ohtonen [00:31:13]: Oliko se, mikä se tutkijan nimi oli, Bill McKiden, jota sä viittasit, että me ollaan jossain taistelussa itseämme vastaan?

Panu Pihkala [00:31:21]: Joo, kyllä, että tällainen historian ensimmäinen vastarintaliike itseämme vastaan.

Kimmo Ohtonen [00:31:28]: Niin ja se on kuormittavaa. Kyllä mä tuon itsekin tunnistan, koska en todellakaan ole mikään ilmaston tai ympäristön malliesimerkkipoika tässä vaan, mutta varmasti mennyt eteenpäin, kun miettii, että itse -81 syntynyt, niin kaikki lihansyönti ja lentäminen oli ihan, ei niistä keskusteltu tai sitten se oli just joku tämmöinen hyvin leimalliset ihmiset, joita oikeastaan pilkattiin, että ne tuolla sitoi itsensä puuhun.

Panu Pihkala [00:31:53]: Juuri näin. Yliopistolla olen pitänyt tällaista Ympäristöahdistustieteiden välisiä näkökulmia -kurssia, jonka luennot on itse asiassa avoimen yliopiston YouTubessa. Tässä kuuntelijoille, jos haluatte paljon lisää tietoa ympäristöahdistuksesta, niin luentoja löytyy vapaasti. Siellä yksi vieraileva luennoitsija, jonka pyysin, on Risto Villamo, hyvin pitkän linjan ympäristötutkija ja ympäristösuojelusta vahvasti kiinnostunut. Risto siellä juuri todistaa sitä, että 70-luvulla meinasi usein saada turpaansa, jos kertoi mitä tekee työkseen. Tavallaan hahmottaisin sitä, että on niitä positiivisia kehityskulkujakin ollut hyvin paljon, mutta sitten samaan aikaan on hyvin suuria haasteita. Tämä on aika sitä ydinaluetta, että jotenkin pitäisi pystyä hyväksymään tämä monimutkaisuus ja ristiriitaisuus silleen, ettei heiluttaisi ihan ääriä toiseen.

Kimmo Ohtonen [00:32:43]: Tähän välikommenttina, mehän voitaisiin laittaa linkkeinä tämän jakson siihen SoundCloudiin, laitetaan sinne linkkejä. Muissakin jaksoista löytyy hyödyllistä tietoa, mitä liittyy kyseiseen kunkin maailmanparannusjakson aiheeseen. Sinne vaan käykää katsomassa, laitetaan ne linkit sinne. Tota, mut mä vähän haastan tätä ristiriitaisuutta, kun mä tiedostan, että mä oon ite tämmöinen, anteeks nyt vaan suoraan sanottuna kermaperse. Meitä on monia ja halutaan olla maailmanparantajia ja tässä tehdään podcastia ihan pakkana, kun oltaisiin joku maailmanparantaja ja silti ristiriitoja on täynnä, niin mä vaan mietin, että myös tää tämmöinen, että aina sä voit valita, että en lennä, koska olen niin hyvä, minä en lennä, mutta sit löytyy aina jotain, mutta mä voin aina sen kuitenkin sivuttaa, koska mun henkilökohtainen narratiivi on tämä, että olen nyt lopettanut lentämisen, vaikka jostain syystä en oo päässyt, niin mut se kuulostaa hienomalta, kun en mä nyt lennä enää. Oletko sä törmännyt tähän, että mä voin itseni mieltää vähän niin kuin hyvikseksi ja sitten on nämä pahikset, jotka lentelee tuolla, ja mä kateellisena kattelen niiden lomamatkakuvia?

Panu Pihkala [00:33:45]: Tätähän esiintyy kyllä, ja vaikutukset sosiaaliseen todellisuuteen näkyy esimerkiksi siinä, että tiedän monia, jotka ei jaa niitä lomakuviaan enää, koska sitten ei halua päätyä semmoisiin sosiaalisiin kiistelyihin. Ajattelen itse, että esikuviakin tarvitaan ja siis tällaista aitoa pyrkimystä jonkinlaiseksi ympäristöpyhimykseksi, niin ehkä sekin on yksi osa tätä monta laajaa skaalaa, mutta siinä on kanssa aika kivinen tie, jos ajatellaan ihmiskunnan historiaa, mitä tähän liittyy. Hyveellisyys tai hyveet, yksi klassinen ajatus kulttuurissa ja filosofiassa, niin se on yksi tapa lähestyä tätä. Onhan se hienoa, että joku esimerkiksi noudattaa kohtuullisuuden hyvettä siinä, että pyrkii mahdollisimman pieneen jälkeen tällä maapallolla. Vaikkei se olisi täydellistä, mutta jos hän pitkäjänteisesti pyrkii

siihen ja on tavallaan selkeästi muita edellä, niin onhan se esikuvallista ja tärkeää. Mutta sitten sen ei tarvitse välttämättä johtaa siihen, että se henkilö itse pitää itsenä tämmöisenä loistavana, sädehtivänä pyhimyksenä, jolloin se oma varjo jää helposti huomaamatta. Tai siihen, että ne toiset rupeavat alemmuuden tunnossaan dissaamaan sitä ja etsimään porsaanreikiä, että oletko joskus kerran syönyt avokadoa.

Kimmo Ohtonen [00:35:02]: Nyt omatunto kolkuttaa, että olenko mä jäänyt nyt kiinni jostain tämmöisestä, onko itsedissaus ympäristötunne, niin mä harrastan sitä selvästi aika paljon?

Panu Pihkala [00:35:12]: Hyvä kysymys, aika monta eri sävyä tuli tähän mieli maassa - tunteeseen, joita Mieli maassa -kirjassa on tullut mainittua, mutta itsedissausta ei.

Kimmo Ohtonen [00:35:19]: Mä en mun mielestä löydä, täällä on niitä niin paljon, en nyt muista ulkoa. Tuosta kun mainitsit, että miten jo alusta tuli tähän kehyksenä se, että kun tunteista puhuminen on jo vaikeaa, saaticka kun siihen tulee ympäristö ja tunteet, niin nyt tulee niin tämmöinen lifestyle-kysymys, mutta miten sä auttasit mua, miten mä voisin itse tämmöisenä keski-ikäisenä ukkelina ruveta kannustamaan ympäristössä ja its asiassa puhumaan niistä avoimemmin ilman, että mä vajoan tämmöiseen itsedissaustunteeseen?

Panu Pihkala [00:36:08]: Hyvä ja vaikea kysymys. Sosiaalisesti usein tulee mainittua se, että jos on läheisiä, joille ympäristöasiat on jollakin tavalla vaikeita, niin heidän kuuntelemisensa ja jonkinlainen niiden tunteiden teknisellä sanalla validointi eli osoitus siitä, että okei huomaan, että tunnet noin tai että onko ymmärtänyt oikein, musta tuntuu, että sä oot aika ärtynyt näistä tai mikä onkaan, niin se voi olla sosiaalisesti aika tärkeätä, että vaikka ei sitten suoraan pystyisi menemään johonkin esikuvallisuuteen, niin se, että sosiaalisesti näitä pui, niin se on aika hieno juttu. Mitä tulee tähän, että miten voisi välttää sitä itsedissausta, niin kyllähän jotkut psykologit ovat tehneet tämmöisiä itsereflektiotehtäviä esimerkiksi, että kirjoittaa vaikka ihan paperille, mitä haluaisin, minkälainen haluaisin olla, mitä näitä tavoitteita on. Ja kirjoittaa, että minkälaisissa asioissa en ole ainakaan ihan umpisurkea tällä hetkellä, tai käänteisesti, että missä saattaisin olla kohtalaisen hyväkin. Eli ihan siis tämmöistä työstämistä, missä ollaan menossa, mitä kohti haluaisin mennä.

Kimmo Ohtonen [00:37:32]: Kiitos. Ennen kuin tämä menee ihan terapiasessioksi ja mun ympäristötunteiden ruotimiseksi, niin mä nyt ihan röyhkeesti hyppään jälleen kerran toiseen aikaisempaan kirjaan, eli Päin helvettiä, siinä oli hieno tarina oli tästä norjalaisesta öljynporauskylästä ja siinä jäi mieleen se, että me opitaan ajattelemaan kahdella tavalla

samanaikaisesti. Avaatko tätä, nyt kun ollaan vielä tässä ihmisen ristiriitaisuudessa, niin avaatko tätä käsitettä vähän?

Panu Pihkala [00:38:07]: Joo, siinä oli tämmöinen kaksoiselämän käsite. Se on Norgardin tutkimus, ja siinä hän paljon käyttää tämmöisen yhdysvaltalaisen psykologin Robert J. Liftonin ajatuksia, ja nyt mainitsen nämä pari nimeä, koska se Norgardin tutkimus on ollut niin vaikutusvaltainen, ja tulee kuitenkin aika lähelle suomalaisia, kun on Pohjoismaista kysymys ja samalla sopiva pieni etäännyttäminen, kun niillä norjalaisilla on se öljy kuitenkin, niin siinä voi vähän tämmöistä turvaa hakea. Ja Lifton taas on ollut hämmästyttävä tyyppi tutustua tässä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Se on tutkinut kaiken maailman asioita, Hiroshiman selviytyjistä lähtien ja hyvin viisas tyyppi. Hän on kanssa huomannut, että tämmöisen psyykkisen turruttamisen mekanismeja ja kaksoiselämää. Jos on hirveän haastavia asioita, mistä ei etenkään sosiaalisesti puhuta, niin voi olla, että väki tavallaan psyykkisesti koettaakin turruttaa itseään, eli yrittää olla välittämättä, koska se on niin tuskaista välittää niistä. Se on tietysti aika traagista. Tämä voi johtaa semmoiseen kaksoiselämään, että kaikki tietää jostain asiasta, mutta siitä ei oikein ikinä puhuta. Tässä norjalaisessa tutkimuksessa oli esimerkiksi talvien selkeä lämpeneminen, näkyy jo Norjassa, ja just taustalla se syvä ristiriitaisuus siitä, kuinka paljon saadaan varallisuutta öljyteollisuudesta. Se oli vaan niin haastavaa, että usein sitten väki vaikenä.

Kimmo Ohtonen [00:39:35]: Nyt me ollaan tosi paljon keskitytty ilmastonmuutokseen, mutta sit semmonen ympäristön muuttuminen ja tuho ja jälleen kerran toimittajana olen tehnyt töitä eri puolilla Suomea, niin mulle on tosi vahvasti tullut yksi keskeinen teema, se on metsä ja metsien katoaminen. Ja kun on haastateltu ihmisiä ja mä oon saattanut haastatella ihmisiä ihan toisesta aiheesta, mikä ei liity välttämättä edes luontoon, niin se on tullut jotenkin sieltä sitten rivien välistä, että kato nyt tässä meni meidän metsä ja tuossa oltiin lapsena tai saatikka isovanhemmat olit siellä, niin toi on ollut, mä oon huomannut, että se on toistuvasti tullut eri puolilta Suomea ja se, kun mulla ei ole pätevyyttä siihen, mutta olen ollut havaitsevinani, että siellä on vahvasti ne ympäristötunteet, jotka vaikuttavat elämään ja se suru on ollut ihan käsin kosketeltavaa.

Panu Pihkala [00:40:21]: Kiitos kun jaoit tuon ja samankaltaisia havaintoja on myös itselläni. Ajattelen, että sillä on syvä historiallinen tausta suomalaisissa metsäkansana ja ehkä jo suomalais-ugrilaisuudessakin, jos mennään vielä pidemmälle. Toisaalta siihen, että kuinka metsien keskellä täällä on ihan fyysisesti eletty. Sitten on vielä nämä metsäteollisuuteen ja metsätalouteen liittyvät syvät jutut, että samaan aikaan saadaan paljon vaurautta. Sitten myöskin etenkin aika voimakkaat metsänhoito- ja kaatotoimet herättää monenlaisia tunteita. Eli suomalaisten ympäristötunteiden maastossa kyllä nämä metsätunteet vaikuttavat olevan ihan keskeisten joukosta.

Kimmo Ohtonen [00:41:03]: Sitten samaan aikaan siinä tulee, että koska maan tapa on pitkään ollut se ja sitä on, niin kuin mainitsit tästä, että 70-luvulla, jos lähdet itseäsi köyttämään puuhun, niin voi käydä jopa huonosti, että se voi olla vaarallista, niin minäkin olen ollut havaitsevinani sitä, että siitä on myös monilla paikkakunnilla vaikea puhua sen pelon takia, että minulle nauretaan tai saatikka, että minusta tulee persona non grata tässä yhteisössä.

Panu Pihkala [00:41:27]: Kyllä. Nämä sosiaaliset asiat hyvin vahvasti ihmisiin vaikuttavat ymmärrettävästi ja vaatii aika suurta rohkeutta poiketa joukosta. Ihmiset usein tarkkaan miettii, että mitä ja kenen seurassa sitten tehdään. Samaan aikaan se poikkeavalla tavalla tekeminen ja tunteminen saattaa olla pidemmän päälle aika sellaista mullistavaakin, että joskus ne kehityskulut sitten vie aika pitkään. Jos ajatellaan, että miten Suomessa suhtauduttiin 1960-luvulla siihen, että Linkola puhui surusta metsien kohtelun vuoksi ja miten siihen suhtaudutaan nyt 2020-luvun alussa, niin vaikka se on yhä ristiriitaista, niin kyllä mä näen paljon enemmän julkista tukea ja ymmärrystä sille, että ihmisten suhde metsään ja puihin voi olla niin läheinen, että sekin on ymmärrettävä surun aihe. Ja tässä esimerkiksi Ritva Kovalainen ja Sanni Seppo kirjoillaan on tehnyt mielestäni kauhean tärkeää työtä ja kun kirjastojen kanssa ollaan tekemisissä, niin ei pidä väheksyä sitä roolia, mikä kirjastoillakin on tämän kaltaisen tiedon julkiseen tilaan tuojana ja sitten sen saatavilla olemisen mahdollistajina.

Kimmo Ohtonen [00:42:36]: Tämä on nyt tosi kiinnostavaa. Kun on tullut vastaan näitä tämmöisiä julkisia, aika usein törmään ainakin omassa somekuplassa, että on kuvia avohakkuista ja metsästä, joka on menetetty ja siitä surusta ja sitten mä mietin sitä julkista keskustelua, enkä yritä luoda tässä jotain, että metsäteollisuus on joku pahis, mitä se ei kuitenkaan ole, että nämä on niin monimutkaisia. Mutta monesti tähän se semmoinen aika yleinen vasta-argumentti on se, että menetkö sä kertomaan toiselle, miten maalata se sun talo, eli tarkoittaa sitä, että jos kyse on yksityismetsän omistajuudesta, mitä Suomessa onko se nyt 70 prosenttia metsistä on yksityisomistuksessa, niin käytetään sitä aika tyypillistä vastahyökkäystä jopa, että älä sä tuu kertomaan meille miten hoidetaan metsiä. Sitten 30 prosenttia on meidän veronmaksajien omistamia, sit sehän on monimutkaisempaa. Mutta tässä vaan mietin tämmöistä tunnekeskustelua, että avokämmenellä lyödään saman tien, jos toinen yrittää vaan ilmaista, että tämä sattuu.

Panu Pihkala [00:43:43]: Kyllä, näin se helposti käy ja mieleen nousee esimerkiksi tuo toimittaja, joka koki vahvaa järkytystä ja surua, kun hänelle tärkeä vanha metsä tuli hakkuu-uhan alle ja lopulta hakattiinkin. Hän meni sitten ihan paikan päällä keskustelemaan sen metsän omistajan kanssa. Se oli tietysti hyvin rohkeaa, mutta samalla se johti myös jonkinlaiseen keskusteluyhteyteen. Tästä tulee esille tärkeä juttu tunteiden ja ympäristötunteiden suhteen, että jos ne tapahtuu live-tilassa, niin silloin on paljon suurempi

mahdollisuus, että syntyy empatiaa ja myötätuntoa. Harva on semmoinen, että kun toinen rupeaa samassa tilassa itkemään, niin me ruvetaan hyökkäämään, että ootpa sä nyt heikko moukka, kun sä rupeet tässä itkemään. Aika harvoin kuitenkaan semmoista tapahtuu, että enemmän se aktivoi meissä kuitenkin jonkinlaista myötätuntoa. Mutta sitten sosiaalisessa mediassa, kun ei ole sitä kokonaisvaltaista kanssakäymistä, niin silloin on paljon helpompi ruveta sitten ivaamaan, että mitä sä nyt siellä itkeskelet.

Kimmo Ohtonen [00:44:55]: Sä puhut tästä voimaannuttavat ympäristötunteet, niin me ollaan tässä nyt, tämä metsäkeskustelu on selvästi päästy tämmöisen jonkunlaisen suomalaisten ympäristötunteiden kipupisteeseen, niin tuleeko sulla tämän tiimoilta mieleen semmosia, miten me voitaisiin voimaannuttaa tätä keskusteluilmapiiriä ja sitä kautta niitä tunteita, mitä pyörii tämän keskustelun ympärillä?

Panu Pihkala [00:45:21]: Joo, tämä voimaannuttavat ympäristötunteet on mun yritys koettaa kiertää tätä positiiviset tunteet ja negatiiviset tunteet -jaottelua, mikä on joskus ihan kätevä ja tarpeellinen, mutta vähän turhan usein nyky-yhteiskunnassa tulee sitten semmoinen johtopäätös, että ne negatiiviset tunteet on jotenkin vähän huonompia tunteita, kun ne on nihkeempiä. Että ei nyt mentäis siihen suruun, että oltais ennemmin iloisia. Kauhean kivahan se on olla iloinen, mutta kyllä me nyt elämässä sitä surua tarvitaan, jotta voidaan muutoksia ja menetyksiä kohdata. Sen takia koitan välttää sitä ja käyttää ilmauksia, kuten vaikka tämä helpommin voimaannuttava, vaikka se voi olla vähän kankeeta. Jos ajatellaan metsän omistajaa, niin esimerkiksi jonkinlainen ylpeyden tunne ja kunnian tunne, niin tätä käsittääkseni kyllä hyvin monet haluaisivat toteuttaa. Sitten se normisto, että minkä kautta sitä koetaan sitä ylpeyttä tai kunniaa, niin siinä voi olla eroja. Mutta tavallaanhan, että jos se koetaan esimerkiksi suurena hyökkäyksenä tämänhetkisiä metsänhoitokäytäntöjä vastaan, niin siinä voi tulla siis tämmöinen häpeän uhka. Että sanotteko, että tämä on kunniantonta hoitaa tätä metsää ja olen kuitenkin perinyt tämän isältä ja isä peri sen isoisältä tai isoäidiltä ja näin päin pois. Eli mitkä olisi semmosia keinoja, että se voisi se kelvollisuuden ja ylpeyden tunne säilyä esimerkiksi sen metsänomistajan puolelta, jolloin siinä täytyy olla jonkinlainen sen autonomian kunnioittaminen myöskin usein, jotta se voisi toteutua. Ehkä semmoista yhteistä pohjaa välillä voi löytyä vaikka tämmöisistä virkistykseen ja ilon ja rauhantunteista, mitä metsässä saattaa kokea ihan yhtä lailla sitten tehometsätaloutta harjoittavat ja vaikkapa hyvin kielteisesti avohakkuihin suhtautuvat. En mä sano, että ne kokemusmaailmat on täysin samoja, mutta kyllä niitä yhteyksiäkin löytyy ja Suomessa on joitain hankkeita esimerkiksi tuolla metsäkeskuksen ja Itä-Suomen yliopiston suunnalla, missä on pyritty ihan tutkimaan suomalaisten metsätunteita ja keräämään niistä tietoa. Osittain näitä munkin kirjoja ja tutkimuksia on siellä käytetty, mistä olen ollut kauhean iloinen, että voi olla jotain käytännön soveltavuutta.

Kimmo Ohtonen [00:47:34]: Mietin, että puhuit aikaisemmin tästä, just tämä syyllistäminen, joka on vaikea suomenkielinen sana. Kun metsäkeskustelussa on niin vahvasti, se on niin

tunnelatautunut ja kohtaaminen monesti puuttuu eri toimijoiden välillä, niin jos se kokee, on se metsänomistaja tai sitten siellä metsässä operoiva, että heitä syyllistetään, niin silloin se kommunikaatioyhteys on varmaan aika saman tien tosi vaikeata luoda?

Panu Pihkala [00:48:04]: Kyllä se vaikuttaa siihen merkittävästi. Toki on muistettava, että samalla on kyse myös valtarakenteista. Eettisesti arvioituna ajattelen monien filosofia-eetikkojen tavoin, että jos on suurempi valta, sitä seuraa myös suhteessa aika suuri vastuu siitä, että se on tavallaan aika heikossa asemassa se metsää omistamaton metsien rakastaja siinä myöskin. Eli siinä mielessä olisi mahdollisuus semmoiseen armollisuuteen parhaassa tilanteessa myös, mutta ne vaatii kyllä paljon.

Kimmo Ohtonen [00:48:38]: Joo, ja tässä tietenkun kun rakenteesta puhutaan, niin on kiinnostavaa ollut seurata, että miten ihan lainsäädäntö metsälaki muuttui 2014, joka on sitten tehnyt mahdollisemmaksi metsien jatkuvan kasvatuksen ja poimintahakkuut ja sitten tavallaan tämä, kun on ihan mediassakin tullut yhä enemmän metsänomistajia, jotka näkee asiat ehkä eri tavalla kuin miten on perinteisesti totuttu ajattelemaan, että tämäkin on jatkuvassa muutoksessa, niin kiinnostavaa nähdä tämäkin, että miten tämä tunnekehitys sitten näiden muutoksien myötä kehittyi.

Panu Pihkala [00:49:10]: Aivan totta ja onhan se hyvin yllättävää ollut saada tietää, että miten tarkasti säänneltyä se on ollut Suomessa ja jos ajatellaan tunnetta tai tunnekimppua nimeltä ahdistus, niin kyllä on varmaan jatkuvan kasvatuksen puolestapuhujia aika paljon ahdistanut 70-, 80- ja 90-luvulla, kun sitä on ollut niin vaikeaa edes toteuttaa.

Kimmo Ohtonen [00:49:35]: Minulle jäi mieleen tuo, nyt tässä kun ollaan juteltu ja sun kirjoista just toi, että negatiivisista tunteista pitää puhua ja niitä ei pidä väistellä ja tässä taas tulee sitten mieleen tämmönen, että ehkä ennen vanhaan, nyt vähän yleistän, niin se oli helpompaa, että lakastaan ne maton alle ja eteenpäin, ei ole aikaa ruveta märehdimään, niin tässäkin suhteessa ympäristötunteesta puhuminen, ollaan tavallaan pudottu aika kauas puusta.

Panu Pihkala [00:50:05]: Joo, kyllä, juurikin näin. Kyllähän Suomessakin on havaittavissa keskimäärin semmoista yhteiskunnallista siirtymää, että tunteista enemmän puhutaan. Ja jos ajatellaan vaikka kirjastojen valikoimaa, minkä verran meillä on tunnekirjallisuutta verrattuna mitä sitä oli 20 vuotta sitten, johan sitä paljon enemmän. Samaan aikaan tietysti sitten ympäristö- ja ilmastoasioiden kontekstissa ollaan tultu aikakauteen, jolloin ne vaikutukset ja sosiaaliset jännitteet rupeaa näkymään koko ajan enemmän myöskin. Eli tämä

on tämmöinen mielenkiintoinen yhdistelmä hyviä kehityskulkuja ja sitten olosuhteita, mitkä samaan aikaan hankaloittaa sitä suuresti.

Kimmo Ohtonen [00:50:47]: Yksi mikä on tosi keskeinen osa, kun puhutaan vaikka muiden eläinten kohtelusta ja puhutaan negatiivisista tunteista, niin esimerkiksi vaikka tuotantoeläinten kohtelu tai uhanalaisten eläinten kohtelu, ja itse olen törmännyt tähän, että on vihan tunteita ja katkeruuden tunteita, niin miten ne on sun työssä, sä puhutkin tosi vahvasti näistä tunteista, niin miten ne on tullut sulle näiden eläinpoliittisten kysymysten ympärillä esille?

Panu Pihkala [00:51:25]: Kiitos kysymästä. Tämä on hyvin ajankohtainen sikäläkin, että olen osa-aikaisesti töissä nyt seuraavan vuoden ajan Koneen säätiön rahoittamassa tutkimushankkeessa, missä osittain tutkitaan eläinkysymyksiin liittyviä tunteita. Tämä on juuri käynnissä oleva tutkimusaihe itsellenikin. Sitä on mielenkiintoista ajatella suhteessa yleisiin ympäristötunteisiin, että mitä samankaltaisuuksia ja mitä mahdollisesti eroavaisuuksia. Kun on kyse elävistä olennoista, muista eläimistä, niin ne herättää meissä usein aika vahvojakin tunteita ihan sen elävyyden kautta. Mutta sitten on myös näitä hyvin juurtuneita yhteiskunnallisia rakenteita eläinten kohtelun suhteen. Se luo tämmöisen aika monimutkaisen yhdistelmän. Tiedän paljon ihmisiä, jotka syvästi välittää esimerkiksi tuotantoeläinten kohtelusta. Kyllähän se aiheuttaa melkoisia tunnehaasteita, että miten sitten eletään todellisuudessa, jossa ne muutokset on usein aika hitaita kuitenkin vaikka tuotantoeläinten aseman parantamisessa.

Kimmo Ohtonen [00:52:34]: Ollaan tässä nyt luovittu ehkä tälle menneitä vuosikymmeniä niistä normistoista, joka on muuttunut, niin tämä on varmaan myös toinen semmoinen hyvin keskeinen, mikä vaikuttaa meidän kaikkien arkeen tavalla tai toisella ja näkyy mediassa erinäisinä otsikoina ja kiistoina?

Panu Pihkala [00:52:54]: Kyllä, juurikin näin ja on yhteydessä niin moniin asioihin; sekä kulttuurillisiin juttuihin ja sosiaalisiin porukoihin, että mitä meidän porukassa tai meidän perheessä on vaikka totuttu syömään ja millä tavalla. Sitten jopa ihmisen omaan kehoon ja kehon sisälle menemiseen, että mitä laitamme suustamme kohti mahaa. Eli se menee vielä niin henkilökohtaiselle ja intiimille tasolle, että sitten se monimutkaistuu entisestään se muutosten aikaansaaminen.

Kimmo Ohtonen [00:53:29]: Mulla tulee mieleen, mä nyt käytän itseäni täs esimerkkinä ja tämä oli case, joka oli aika kiinnostava ja monessa mielessä vähän harmillinenkin, mutta siitä

tuli paljon hyvää. Eli siis muutama vuosi sitten tein haastattelun Apu-lehteen ja siinä mä kerroin, että me ollaan muuten pääsääntöisesti vegaaneja, mutta syödään riistalihaa ja sit mä puhuin siitä, että miksi ei eläimiä saisi metsästää, kun me kuitenkin syödään lihaa ja sit tuotantoeläimillä on, esimerkiksi sioilla on lainsäädännön rakenteiden takia tosi huono asema edelleen tässä maassa. Ja se oli, mä en tiiä olisiko se omaa kömpelyyttäni, mut mä tein tällöisen, et mä suututin metsästyksen vastustajat, mä suututin lihateollisuuden puolesta puhujat, mä suututin myös vegaanit, koska siinä käytettiin sanaa riistavegaani, eli nyt mä siis kompastelin omiin jalkoihini ja tietenkin toimittaja ja lehti ajatteli, että tää kaveri nyt tais olla jopa hyödyllinen idiootti. Mutta tää oli nyt jälkikäteen, tämä avasi kauheasti, koska sitä palautetta tuli tosi paljon ja harvoin, mä en muista mitään lehtijuttua, vaikka siellä olisi ollut aika raflaaviakin juttuja tuotu esille. Tämä tunneryöppy, mikä tuli sieltä eri suunnasta ja yksi sanoi toista ja toinen toista ja kolmas kolmatta.

Panu Pihkala [00:55:02]: Mielenkiintoinen esimerkki, kiitos kun jaoit ja ei kadehdita tuo tilanne, kun niitä palautteita lukee. Hyvä esimerkki siitä, että miten suuria intohimoja ja tunteita tähän liittyy. Nämä mainitsemasi ryhmät, esimerkiksi metsästäjät, niin se on kuitenkin käsittääkseni aika merkittävä osa identiteettiä ja elämäntapaa monelle. jolloin sitten jos tulee tilanne, vähän niin kuin vaade, että pitäisikö sitä jollakin tavalla muuttaa, niin kyllä se helposti taas koetaan siinä porukassa melkoisena uhkana, jolloin sitten hyökkäävä puolustus saattaa olla reaktio. Tai jos edustaa sellaista kantaa vegaanisuudesta, että ei missään nimessä riistalihaa myöskään, niin silloinkin se voi tuntua, että okei nyt tulee tällöinen kilpaileva suuntaus, mikä on vähän niin kuin sama, mutta kuitenkin eri ja nyt tätä halutaan kyllä intohimoisesti vastustaa.

Kimmo Ohtonen [00:55:55]: Niin totta, mä unohdin mainita, että metsästäjätkin mä suututin, kun mä puhuin salametsästyksessä siinä jutussa, niin sekin oli vielä neljäntenä. Se oli ihan nappisuoritus. Silloin taisi pari lasia viiniä mennä sinä iltana, kun kävi läpi sitä, mutta hyvin siitäkin selvittiin. Mulle tuli jälkikäteen mieleen, kun sitä sitten yritti jäsenellä, niin tavallaan miten erilaisilla me monesti jäsenellään totuutta ja miten ehkä palataan tähän meidän tietynlaisiin vinoumiin. Muistan, että luontokuvaaja tyypit olivat tätä metsästystä vastaan, mutta kun kysyin ihan asiallisesti, yritin käydä keskustelua sitten, niin heidän mielestä tuotantoeläimet oli eri kysymys, että se ei liity luonnon eläimiin. Jotenkin näin, että liittyypä, että ne on kaikki tuntevia olentoja, että me ollaan vaan luotu tällöinen mielikuvituksellinen todellisuus, missä siat ja lehmät eivät ole enää tavallaan eläimiä, vaan ne on tuotantoeläimiä. Se oli aika jännä, miten eri tavalla me voidaan nähdä ja varmaan se vaikuttaa tähän tunnekeskusteluunkin aika vahvasti.

Panu Pihkala [00:57:01]: Kyllä, olen täsmälleen samaa mieltä. Aika tällöisiä sanotaanko jänniä juttujahan meillä ihmisillä on, miten me todellisuutta jäsenellään tai luodaan näitä erotteluita. Niitä just nuo sosiaalipsykologit ja psykososiaaliset tutkijat on paljon sitten pyrkineet tarkastelemaan. Ajattelen, että se on tärkeää yrittää havainnoida ja tulla

tietoiseksi niistä mekanismeista tai dynamiikoista, mutta sitten, että miten niitä muutetaan, niin se onkin aika pitkäjänteistä hommaa varmasti.

Kimmo Ohtonen [00:57:32]: Niin mä ite mietin, että ehkä mikä on tämän koko podcast-sarjan se ydin eetos, että tavallaan katsottaisiin maailmaa ja itseämmekin siinä aika ennakkoluulottomasti ja ehkä ei aina niin ylivakavasti, että voi jopa välillä nauraa. Sä puhut tästä mustasta huumorista, että onks se sit niinku aina, pitääks siitä sitten kiehahtaa, vaan voisko sille vähän nauraa?

Panu Pihkala [00:58:02]: Täsmälleen samaa mieltä siitä, että kyllä se kauhean tärkeää olisi se erilaisen huumorin ja ilokyvyn säilyttäminen. Tavallaan se, minkä puolesta itse olen sitten pyrkinyt kirjoissa ja julkisuudessa puhumaan, on se, että olisi se avoimuus erilaisille tunteille, sekä ilolle että surulle. Monet tutkijat ja terapeutit ovat vahvasti sitä mieltä, että nämä kietoutuvat myös yhteen. Eli jos jokin näistä keskeisistä tunneulottuvuuksista tukkeutuu tai pyritään sitä tukkimaan, niin samalla se sitten ehkäisee myös muiden tunneulottuvuuksien voimakkuutta. Eli vähän selkeämmin sanottuna, että jos hirveästi koko ajan pakenee surua, niin se heikentää myös ilokykyä ja spontaanin ilon hetkiä, koska on jotain sellaista muutosta ja menetystä, mitä se surun tunne kutsuu sinua käsittelemään, mutta eri syistä et ole vielä siihen pystynyt, niissä voi olla paljon sosiaalisiakin syitä. Tämä on semmoinen, mitä tietysti yritän sitten kanssa nuorille puhua, että vaikka se voi olla tuskaisaa usein olla avoin maailman kärsimyksille ja ristiriitaisuuksille, mutta se avoimena oleminen mahdollistaa kuitenkin täyteläisemmän elämän siinä mielessä, että meillä on sitten ne eri tunteiden mahdollisuudet auki. Ja myöskin sitten se, että useimmin pystyisi katsomaan itseään peilistä, ei pelkästään dissaten eikä pelkästään itseään enkelinä pitäen, vaan semmosena, että kaikki olosuhteet huomioon ottaen näillä mennään.

Kimmo Ohtonen [00:59:35]: Ihana puheenvuoro. Mä huomaan itsessäkin, että alkaa tämä itsedissaus laantumaan. Mulla tulee jotain mustaa huumoria tähän tilalle. Jatketaan vaan, niin kyllä tämä iloksi muuttuu tässä vielä. Kun lähdettiin alussa siitä tunteiden puhumisen vaikeudesta, ja kun maailma muuttuu koko ajan niin nopeasti, niin miten me näitä yhdistellään, ympäristöahdistukset ja ympäristöilmiöt, kun ne vaikuttaa meihin tunteiden tasolla, niin onko tässä nyt mitään semmoista selkeää linjaa, että kun maailma jatkaa muuttumistaan, ja on Venäjän hyökkäyssota, ja tämmöisiä kriisejä tulee koko ajan, ja toi negatiivinen uutiskulttuurihan ruokkii meille sitä, niin pitääkö meidän ruveta luomaan tämmöistä uutta resilienssiä, sä puhut siitäkin terminä, jotta me pärjätään tässä maailmassa?

Panu Pihkala [01:00:32]: Kyllä mä näin ajattelen. Resilienssi on tämmöinen vähän anglismi, vierasperäinen sana, mutta kukaan ei oikein keksinyt kauhean nohevaa suomennosta tälle.

Kimmoisuus toimii paremmin fysiikassa ja jalkapallossa kuin ihmismieleen liittyen, mutta jonkinlainen selviytymiskyky, joustamiskyky, kasvamiskyky. Jotkut puhuu tämmöisestä muuttumaan kykenevästä resilienssistä eli transformatiivisesta, jos sitä sanaa käytetään. Selkeätä on tieteen valossa, että näitä ympäristöhaasteita kasvavassa määrin 2020-luvulla tullaan kyllä kokemaan, se vaan järjestelmään on ladattu niin paljon kaikenlaista, että olisi toiveajattelua ajatella, että jotenkin tästä nyt menisi pois. Ja se kyllä haastaa meitä sekä yksilöinä että yhteisöinä sitten siihen, että miten me pyritään näiden kanssa elämään. Ja siinä on sitten erilaisia teitä. Tuo 1930- ja 1940-luvun kirjallisuus on itse asiassa ollut yksi aika avartava juttu tähän liittyen, koska silloinkin oltiin poliittisesti tilanteessa, missä arveltiin, että taitaa aika vaikeaa tulla ja sitten osa yritti olla enemmän toiveajattelijoina ja osa lähtee sitten hakemaan turvaa tämmöisestä kohtalaisen mustavalkoiseen ajatteluun perustuvista liikkeistä, mikä on nähdäkseni yksi tämmöinen peri-inhimillinen kiusaus, että mennään siihen omaan porukkaan tai seurataan jotain vahvaa karismaattista johtajaa, joka sitten pahimmillaan vielä vetoaa aggressiivisuuteen ja vihaisuuteen. Esimerkiksi Trumpin Amerikka on mielestäni yksi esimerkki tästä, että vedotaan tämmöisiin eettisesti hyvin ongelmallisiin puoliin inhimillisestä yhteistoiminnasta. Vai sitten pyritäänkö löytämään tapoja, jotka olisi myötätuntoisempia ja pyrkii rakentamaan kestävämpää tulevaisuutta ilman, että lähdetään siihen toisiaan vastaan käymisen tai tuomitsemisen linjalle.

Kimmo Ohtonen [01:02:28]: Joo ja tuo, mitä seurataan eri puolilla Eurooppaa, minkälaisia liikehdintöjä, ääri liikkeitä on noussut, niin tämä Trump ilmentää taas hyvin ikävällä tavalla tätä just mainitsemaasi, niin kuin oikein lietsotaan vihaa ja mustia kulmia meidän mielessä, niin tuntuu että tämä ilmiö on aika vahvasti läsnä täällä Euroopassakin, myös meillä Suomessa?

Panu Pihkala [01:02:51]: Valitettavasti näin ja mitä ahdistavammiksi ajat käyvät, niin sitä enemmän saattaa houkutellessa tämän kaltainen ja sehän ei ole tietoista toimintaa psykologisesti arvioituna läheskään pelkästään. Osalla voi olla ja osa sitten ajautuu hakemaan sieltä turvaa ja sitä pidän kyllä hyvin merkittävänä haasteena. Se on sitten aika erilaista se, että pyrittäisiin olemaan avoimena erilaisille tunteiden ja ympäristötunteiden skaalalle. Eli siinäkin mielessä näen, että yhteiskunnallispoliittisesti se, että kyettäisiin näitä vaikeita tunteita käsittelemään, niin se voi olla aika merkittävä juttu.

Kimmo Ohtonen [01:03:32]: Kerrot, että olet törmännyt tähän kysymykseen usein, eli jos näistä puhuu näistä ympäristöahdistuksista ja tunteista, niin ne vähän vaan lisää ahdistusta?

Panu Pihkala [01:03:43]: Tämä on usein tullut esiin, ja voihan hetkellisesti näin ollakin, mutta jos puhutaan asioista, mitkä on todellisesti olemassa, niin ei ne usein myöskään sieltä itsestään mihinkään suoraan katoa, jolloin kyse on siitä, että miten me sitten niitä

käsitellään ja miten niiden kanssa eletään. Ehkä kasvatuksen kentässä tämä usein nousee esiin. Opettajat ja kasvattajat saattaa pohtia, että miten näistä lasten ja nuorten kanssa puhuisi ja käsitelisi. Voi tuntua helpommalta vaihtoehdolta, ettei nyt ainakaan lisittäisi sitä ahdistusta, mutta kaikki tutkimukset kertovat, että kyllä ne lapsetkin ja etenkin nuoret hyvin paljon näistä tietävät ja paljon parempi ratkaisu olisi kuitenkin yrittää jollakin lailla turvallisesti niistä puhua kuin käydä vaikenemaan aiheesta.

Kimmo Ohtonen [01:04:32]: Joo, mä ite jonkun verran oon tehnyt koulukeikkoja, käynyt esitelmöimässä joistain aiheista, niin se on ollut itelle tosi, nyt käytän sanaa voimaannuttavaa, miten fiksum, puhutaan ihan ala-aste, yläaste- ja lukioikäisistä, mitä oma kokemus on, niin miten tietoisia, miten perillä, miten paljon kysymyksiä on ja miten omia niitä esitelmiä on kyseenalaistettu ja ne on ollut musta todella hienoja kokemuksia.

Panu Pihkala [01:04:58]: Kyllä. Tähän jatkuvasti havahtuu, kun on tekemisissä vaikkapa tuoreiden yliopisto-opiskelijoiden kanssa, että se keskimääräinen tietotaso ja maailman ymmärrys on kyllä tosi korkealla tasolla, jos taas tälleen vähäsen yleistetään, mutta kyllä se vaikuttaa olevan aika laaja piirre.

Kimmo Ohtonen [01:05:20]: Varmaan kaikki meistä on törmännyt tähän tämmöiseen, että jos ahdistaa, niin pitää toimia tällaiseen perinteiseen viisauteen, että kääntää sen negatiivisen energian toiminnaksi. Voiko tätä soveltaa vai kyseenalaistatko tätä viisautta, jos puhutaan vaikka ympäristöahdistuksesta?

Panu Pihkala [01:05:39]: No selkeästi se, että tulee kokemus, että voin jollakin lailla osallistua kestävämmän elämän ja maailman rakentamiseen, niin kyllähän se auttaa ihmistä paljon. Eli osallisuus, toimijuus. Samaan aikaan ihmiset on hyvin erilaisissa tilanteissa ja läheskään kaikilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia ryhtyä vaikka edistämään järjestelmätason muutosta tai ryhtymään päätoimisesti maailmanparantajaksi tai näin. Eli tässä on tärkeää tiedostaa se, että ihmisten kontekstit ja kohtalot on erilaisia, ja sitten jos liian yksioikoisesti mennään siihen, että rupeat vaan toimimaan, niin silloin riskinä tulee se, että jossain kohtaa uhkaa loppuun palaminen. Tämä on semmoinen, mitä olen tutkimuksissa ja artikkeleissa ehkä enemmän vielä kuin näissä kirjoissa, vaikka niissäkin vähän pyrkinyt käsittelemään se, että jonkinlainen tasapaino sille toiminnalle ja tunteiden käsittelylle. Myös sitten välillä ihan levolle ja etäisyyden pitämiselle olisi kauhean tärkeää. Hyvin paljon olen kohdannut hyvin hienoa työtä tekeviä ympäristöaktiivisia ihmisiä, joilla taas sitten on monin tavoin vaikeata se levon ja etäisyyden ottaminen, koska asiat on niin tärkeitä ja jatkuvasti on niin paljon tekemistä, mutta sitten sellaista puhetta ja tapakulttuuria kaivattaisiin vieläkin lisää, että yhteisöllisesti osataan tunnistaa, että ei me

voida monta kymmentä vuotta vetää 110 prossaa koko ajan, tai tässä paletaan loppuun itse kukin aika pian.

Kimmo Ohtonen [01:07:12]: Koko ajan samaan aikaan kun kuuntelee, niin prosessoi omakohtaisesti, tämä on varmaan sulle tuttua, kun käyt esitelmöimässä. Kaikki me omakohtaisesti näitä mietitään. Mulle tässä, kun ollaan käsitelty näitä hyvin keskeisiä lentohäpeästä lihansyönttiin ja ympäristötuhoon, metsien käyttöön ja näitä kiistoja, niin ehkä yksi keskeinen ja itsellekin nyt ajankohtainen, kun on puolivuotias tyttö kotona, on tämä lasten saaminen. Minkä verran tää on tullut sulle vastaan nyt vielä tässä 2020-luvulla?

Panu Pihkala [01:07:56]: Kyllä se vastaan tulee ja kysymys siitä, että miksi esimerkiksi syntyvyys on laskussa teollisuusmaissa kauttaaltaan ja Suomessakin, niin se on tietenkin monimutkainen ja siinä on tosi monenlaisia syitä. Osa menee vaikkapa työelämän arvaamattomuuteen ja siihen, että ihmiset haluaisivat jonkinlaista perusturvallisuutta vähän enemmän ennen kuin ruvetaan yrittää perustaa perhettä. On tällaisia yleisiä yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä syitä. Mutta kyllä sitten vaikuttaa siltä, että kasvaa määrä nuoria aikuisia liittyy myös ympäristö- ja ilmastokysymykset tähän vähintäänkin yhtenä syynä ja joillakuilla varmaan sitten ihan ensisijaisenakin syynä. Ajatellaan, että olot tulee olemaan niin vaikeat, että ei olisi joko eettisesti reilua tai sitten ei jotenkin koeta mahdolliseksi, että yritettäisiin saada lapsia sen kaltaiseen maailmaan. Mutta se on tällainen monimutkainen juttu, koska selvästikin monet tekijät vaikuttaa ja samaan aikaan mä ajattelen, että tarvittais lisää tunnustusta niille ihmisille, jotka aidosti kokee tämän hyvin vaikeaksi ja akuutiksi. Että ei ainakaan lähdetä semmoseen vähättelyyn, että no älkää nyt viittikö.

Kimmo Ohtonen [01:09:08]: Joo, ihan samaa mieltä. Nyt kun olen pohtinut näitä, en asiantuntijana vaan ihan tällaisena perus tasamaan tallaajana ja itsellä oli pitkään niin, että mun ei tarvitse saada lapsia ja olen kokenut ympäristöahdistusta ja kokenut tuskaa siitä, mitä eläimet ja monet ihmiset eri puolilla maailmaa joutuu kokea tämän eriarvoisuuden takia. Tämä on ollut pitkä prosessi, että päädyttiin siihen, että meillä on lapsi, joka on kaukana itsestänselvyydestä, vaikka meihin on ohjelmoitu aika moniin tämä evolutiivinen voima. Niin nyt mä mietin, että kun mä olin kuullut moneen kertaan semmosen, jota voi sanoa jo korulauseeksi, että mä haluan kertoa mun lapsille, että minä yritin, yritin tehdä osani ilmastomuutoksen torjumiseksi, näin, ja sit mä oon joskus ollut tää skeptinen puoli minusta, että joo selvä, tää on nyt tällainen mantra, mitä me toistetaan. Kas kummaa. Nyt se tuntuu vähän erilaiselta. Nyt se dissaajakin on vähän laantunut ja mä oon ruvennut miettimään, että kuulostaa ihan järkeen käyvältä. Itseasiassa nyt kun mä mietin omaa tytärtä, jos hän kysyy 10-15 vuoden päästä, että miten sä oot isäukko elänyt, niin kyllä mä itseasiassa haluaisinkin sanoa, että minä yritin. Tein osani.

Panu Pihkala [01:10:27]: Kuulostaa erittäin ymmärrettävältä dynamiikalta. Itsekin, meillä on perheessä kaksi lasta, seitsemän- ja kymmenenvuotiaat. Eli silloin, kun esikoinen syntyi, niin ympäristötietoisuus ja -kriisi ei ollut ihan niin pitkällä kuin nyt, mutta olihan sitä ilmassa paljon ja näin, niin on näitä tullut funtsittua ja tuossa Mieli maassa -kirjassakin tätä jonkin verran käsittelee myös.

Kimmo Ohtonen [01:10:52]: Avaatko vähän sitä pikkasen ilman, että paljastat kirjan juonta niin sanotusti, mutta tämä on musta hieno ja tärkeä teema?

Panu Pihkala [01:10:58]: Joo, siellä on esimerkiksi proosallinenkin teksti, tällainen lastenhankkimisesta syytetyn puolustuspuhe, tällainen kuvitteellinen oikeudessa pidetty puolustuspuhe, mitä voisi olla esimerkiksi tällaisia argumentteja tai henkilön näkökulmasta selityksiä. Ajattelen itse, että lapsikysymys on ihmisyyhteisöille tai ihmisheimolle, jos käytetään tällaista, niin perustavan luokan kysymys, että sitä ei pidä ainakaan kovin yksinkertaisiin hiilijalanjälkilaskelmiin nivoa. Kysymys on jostain vielä paljon syvemmästä ja on hyvin tärkeää kiinnittää huomiota siihen ja miettiä, että mitä tämän asian suhteen nyt sitten tehdään ja tunnistaa, että perhemuotoja ja lasten kasvatusmuotoja voi olla hyvin monenlaisia ja näin päin pois. Sitten samaan aikaan itse ajattelen, että harva lapsi kuitenkaan haluaa aikuiseksi kasvaessaan, että en olisi koskaan syntynyt.

Kimmo Ohtonen [01:12:13]: Juuri näin. Ja toi nyt, mitä ollaan tässä monia tunteita käsitelty, niin ehkä palataan tähän myötätuntoon, empatiaan. Mä päädyin tähän myötätunnon ihanaan säveleen. Tässä on perjantai-iltapäivä ja näin. Ehkä se on se, mitä mä nyt mietin tässä, kun me yhdistellään ja ollaan näitä isoja teemoja käsitelty. Että kuinka koetaan olevamme oikeassa tai että pitäisi parantaa, niin varmaan se, kun on kuunnellut sua, niin se, että me pystyttäisiin kattoo itseämme niin, mutta ennen kaikkea toisia, varsinkin jos me koetaan, että heillä on vähän erilainen meininki kuin meillä.

Panu Pihkala [01:12:58]: Kyllä, myötätunto, välittäminen, empatia tai sitten ihan tämä iso, mutta keskeisen tärkeä sana rakkaus, mikä sekin on täällä Mieli maassa -kirjassa mukana eri muodoissa. Kyllä tässä ollaan ytimessä, näin ajattelen. Tietenkin, jos sitten erilaisia psykologioita käydään läpi, niin kyllähän sieltä hyvin vahvasti nousee se, tämä liittyy tähän lapsiasiaan myös, että miten keskeisiä meille on esimerkiksi rakastavat, hyväksyvät katseet ihan siitä lähtien, kun ollaan pieniä. Ajattelen, että aikuisinakin ne on meille hyvin tärkeitä, vaikka siellä sisällä yhä elää se, että minkä verran me on niitä lapsena saatu.

Kimmo Ohtonen [01:13:40]: Näihin sanoihin on ihana päättää. Kiitos Panu, että paransit mun kanssa maailmaa ja vähän paransit muakin siinä samassa.

Panu Pihkala [01:13:46]: Kiitos haastattelusta, mukava oli puhua. Kiitos.

[äänite päättyy]